

Jip heeft weer zin in school

Jip (13) is aangemeld bij de Bovenschoolse Onderwijs Zorgvoorziening (BOZ). Hij is vastgelopen in het reguliere voortgezet onderwijs, vmbo-tl. Dit is niet de eerste keer. Hij is al eerder, in het basisonderwijs, overgestapt naar een school voor hoogbegaafde kinderen. Jip heeft een pestverleden, de diagnose ADHD en angstklachten. Er zijn grote zorgen over zijn gedrag, welzijn en ontwikkeling.

De ouders van Jip zijn gescheiden en hij heeft nog een oudere zus. De scheiding is niet verwerkt, zijn ouders zijn nog volop in strijd verwickeld. Daarnaast verschillen zij fors in hun visie op opvoeden en de benadering van Jip. Jip woont bij zijn moeder, zijn oudere zus bij haar vader.

Er zijn in het verleden verschillende psychodiagnostische onderzoeken gedaan bij Jip, die tot diverse diagnoses hebben geleid, maar waarin geen duidelijkheid is gegeven. Jip heeft veel wantrouwen opgebouwd jegens scholen en hulpverleners, daarnaast is zijn zelfvertrouwen zeer laag.

Voor zijn start bij BOZ (zie kader) heeft Jip drie maanden thuis gezeten van school. Deze maanden waren onderdeel van een lange hectische periode, met veel conflicten thuis. Jip wilde nergens meer naartoe en ontwikkelde, naast de al genoemde klachten, een depressie. Tijdens de intake bij BOZ is afgesproken dat er vanuit een jeugdhulporganisatie multidimensionele familier therapie, MDFT (zie kader), gestart wordt, in combinatie met het oppakken van Jips schoolgang. BOZ biedt trajectbegeleiding aan, om Jip zo weer naar school te krijgen.

Schoolgang

Al snel blijkt dat het voor Jip prettig is als de dag overzichtelijk gemaakt wordt met behulp van een schema. Hij weet dan wat hij kan verwachten. Het is van belang niet af te wijken van dit schema, anders neemt Jip de ruimte om het schema naar zijn hand te zetten. Teruggrijpen op gemaakte afspraken is iets waar hij positief op reageert.

In de eerste weken is Jip ongeveer tachtig procent van de schooldagen aanwezig in de onderwijsklas bij BOZ, waar hij onderwijs volgens het programma van zijn eigen school volgt. Als het hem niet lukt om te komen, wordt hij gebeld, gestimuleerd om toch te komen en, als dit niet helpt, thuis opgehaald en naar BOZ gebracht. Dit is niet vaak voorgekomen. Jip pakt zijn schoolgang goed op, maar het valt wel op dat hij erg vermijdend is wat betreft zijn schoolwerk. Hij wil graag zijn zin krijgen en loopt weg als dit niet lukt.

Meedraaien in de klas

Naast het opbouwen van de schoolgang, is het meedraaien in de klas een doel van Jip. Dit blijkt in het begin nog teveel te zijn, hij heeft meer ontspanning nodig om een hele schooldag vol te houden. Jip heeft een grote interesse in *Magic*-kaarten en het spel dat daarmee gespeeld wordt. Hij vertelt er enthousiast over en kan snel ontspannen als hij er even mee aan de slag kan. Jip blijkt daarnaast goed te kunnen tekenen, hij heeft oog voor detail en kan ook goed zingen.

Jip zoekt nog naar zijn plek binnen de groep bij BOZ. Hij maakt niet makkelijk contact met de andere leerlingen en kan opmerkingen maken die hen boos of verdrietig maken. Als Jip alleen is met een

medeleerling lukt het hem beter om een praatje te maken over gezamenlijke interesses. Jip zoekt verder vooral contact met de volwassenen. Hij maakt dan een praatje over *Magic*, een YouTube-filmpje of vertelt over zijn weekend.

Toegeeflijke moeder, autoritaire vader

Gelijk met de start van Jip beginnen zijn ouders met MDFT. Beide ouders werken mee aan deze vorm van ondersteuning in de thuissituatie. In de eerste weken blijkt herhaaldelijk dat Jips moeder vooral een toegeeflijke opvoedingsstijl hanteert. Ze pampert hem volledig, helpt hem met aankleden, schoenveters vastmaken, verzorgt zijn ontbijt en lunch, et cetera. Daarnaast hanteert zijn vader strikte regels en afspraken. Hij heeft een tegengestelde opvoedingsstijl: autoritair.

Volgens zijn moeder is Jip een hoogbegaafde jongen, die het niet goed heeft gehad op school. Hij zou zeer gebaat zijn bij speciaal onderwijs voor hoogbegaafden en psychologische ondersteuning door een specialist in hoogbegaafdheid, vindt zij. Zijn vader denkt dat Jip last heeft van zijn ADHD en dat hij vooral hulp nodig heeft

Bovenschoolse Onderwijs Zorgvoorziening

Een Bovenschoolse Onderwijs Zorgvoorziening (BOZ) biedt leerlingen een voortgezet onderwijsprogramma, om binnen een afgebakende periode een nieuwe start te maken. Het doel: vervolgen van de schoolloopbaan binnen het reguliere onderwijs of een beter passende plek. Het aanbod bestaat uit een totale en brede aanpak aan ondersteuning van jongeren, hun school en hun gezin, zodat zij weer onderwijs gaan volgen en de opvoedsituatie verbetert. De inzet van het brede aanbod voorkomt voortijdig schoolverlaten en thuiszitten of heft de situatie op waarbij jongeren al lang thuis zitten. Iedere leerling krijgt een traject op maat. Er wordt ingezet op het wegnemen of leren omgaan met gedragsmatige en/of sociaal-emotionele belemmeringen. Deze komen vaak voor in combinatie met opvoed-, gezags-, verzuim-, leer-, werkhoudings- en vrijetijdsproblemen. Daarnaast zet BOZ in op het inhalen van achterstanden en het bekijken welk vervolgetraject het meest geëigend is.

In het kader van preventie voert BOZ ook andere taken uit, zoals observatie-, begeleidings- en schakeltrajecten. Deze trajecten vinden plaats op scholen van het samenwerkingsverband en bij andere onderwijsvoorzieningen buiten de regio. Ze zijn gericht op het voorkomen van plaatsing bij BOZ.

Multidimensionele familietherapie

Multidimensionele familietherapie (MDFT) is een erkend behandelprogramma (NJI Databank Effectieve Jeugdinterventies: effectief volgens sterke aanwijzingen). Het biedt hulp aan jongeren met uiteenlopend, vaak meervoudig probleemgedrag.

De therapie richt zich op jongeren van twaalf tot 23 jaar. Veel van de jongeren die voor de therapie in aanmerking komen, vertonen probleemgedrag dat uit zich in wisselende combinaties van verslavingsproblematiek, delinquentie (criminaliteit), spijbelen, weglopen, gewelddadigheid, zich isoleren, depressie en angst. De therapie grijpt in op de belangrijkste componenten van meervoudig probleemgedrag.

Minstens een van de ouders moet bereid zijn aan de familietherapie mee te doen. Het begrip 'ouder' is ruim: het kan ook om een stief-, pleeg-, grootouder of een voogd gaan. Veel jongeren in MDFT komen uit gebroken gezinnen.

Multidimensionele familietherapie is inzetbaar ongeacht hoe het gezin functioneert. Niettemin is er met de meeste gezinnen die wij zien iets mis. Ouderlijk toezicht op de jongere en opvoedstijl kunnen te wensen overlaten, gezinsleden bieden elkaar weinig steun en communiceren onderling slecht, er zijn vaak conflicten en veel ouders hebben eigen problemen. De therapie biedt ook hier hulp bij.

- in het verbeteren van zijn sociale vaardigheden, zodat hij beter kan functioneren in een groep en op school.

Evenwicht

In de praktijk is het verschil in opvoedingsstijlen duidelijk terug te zien. Als Jip bij BOZ een negatieve ervaring heeft opgedaan, wil weglopen of zijn zin niet krijgt, dan probeert hij via zijn moeder te onderhandelen. Zij schaart zich volledig achter het verhaal van Jip. Hierdoor ontstaat er na een aantal weken een stagnatie in zijn ontwikkeling. Jip krijgt namelijk z'n zin bij zijn moeder en keert zich af tegen zijn vader en de professionals bij BOZ. Zijn moeder keert zich ook af van de professionals en voelt zich gesterkt in haar negativiteit jegens vader. Dit maakt dat er vanuit MDFT en vanuit BOZ extra is geïnvesteerd in de relatie met zowel de moeder als de vader. Via MDFT is het gelukt om de ouders te laten inzien dat beide opvoedingsstijlen nodig zijn om Jip zich evenwichtig te laten ontwikkelen. Na een aantal weken belt zijn moeder zelfs naar zijn vader om te vragen of hij Jip kan aanspreken op zijn gedrag, omdat ze

inmiddels weet dat hij daar beter toe in staat is dan zij. Daarnaast lukt het Jips moeder om zelf ook beter stelling te nemen als het gaat om het gedrag van Jip. Ze keurt niet zonder meer alles goed wat hij doet, waardoor Jip merkt dat hij zich beter aan afspraken moet houden en het met onderhandelen niet meer redt. Zo komt de ontwikkeling van Jip weer op gang.

Structuur en vertrouwen

Zoals gezegd heeft Jip veel structuur nodig in zijn leerstof. Duidelijke schema's en plannen zorgen ervoor dat hij niet verdoofd raakt in het schoolwerk. Jip is een intelligente leerling die vaak het 'waarom' achter schoolwerk wil weten. Wanneer een docent hem dit 'waarom' kan uitleggen, houdt dat Jip gemotiveerd. Op sommige momenten is het voor Jip echter ook goed om te weten dat schoolwerk, net als bepaalde andere zaken in het leven, gewoon gedaan moet worden. Naarmate het traject bij BOZ vordert, groeit het vertrouwen in zijn ouders, het vertrouwen van zijn ouders in elkaar en zijn eigen zelfvertrouwen. Hij durft zelfs sinds lange tijd weer te zingen. Ook in de omgang met medeleerlingen heeft Jip de rust gevonden om op een sociale, adequate manier aansluiting te vinden. Hij is nog wel erg gevoelig voor de mening van anderen en kan erg nadrukkelijk op zoek gaan naar de bevestiging of waardering van andere leerlingen.

Zowel zijn ouders, als de professionals en Jip zelf zijn van mening dat hij beter op zijn plek is binnen een setting met kleinere klassen, meer structuur en een korte lijn met de ouders. Daarom wordt Voortgezet Speciaal Onderwijs (VSO) voor Jip geadviseerd, op niveau vmbo-tl. Na een toelaatbaarheidsverklaring (TLV) wordt Jip aangenomen op de school van zijn keuze.

Hij heeft er vertrouwen in, is gemotiveerd en heeft volgens alle betrokkenen geen extra psychologische ondersteuning nodig. Jip heeft voldoende aan het vertrouwen dat op alle gebieden is gegroeid. Zo kan hij na jaren van ongemak, negativiteit en een neerwaartse spiraal nu een 13-jarige puber zijn die zijn diploma gaat halen.

*tekst: Marieke Beentjes, orthopedagoog-generalist en NVO-lid
illustratie: Lotte van Rossum (7 jaar)*